

Examen VSBO PKL

2018

tijdvak 1
woensdag 23 mei
07.30 - 10.00 uur

Economie

Naam kandidaat _____ Kandidaatnummer _____

Dit examen bestaat uit 38 vragen.
Voor dit examen zijn maximaal 53 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Meerkeuzevragen

- Omcirkel het goede antwoord (voorbeeld 1).
- Geef verbeteringen aan volgens voorbeeld 2 of 3.

- (1) A
 ⓑ
 C
 D
- (2) A
 ⓧ
 Ⓒ
 D
- (3) B A
 ⓧ
 ⓧ
 D

Consumptie

Haïti wordt vaak getroffen door natuurrampen met als gevolg kapotte infrastructuur en overstromingen. Hierdoor ontstaat er een groot tekort aan basisbehoeften.

- 1p 1 Wat wordt er verstaan onder een basisbehoefte?
Een basisbehoefte is een
A primaire behoefte die je niet nodig hebt om te kunnen leven.
B primaire behoefte die je nodig hebt om te kunnen leven.
C secundaire behoefte die je niet nodig hebt om te kunnen leven.
D secundaire behoefte die je nodig hebt om te kunnen leven.
- 1p 2 Door het ontbreken van basisvoorzieningen worden veel mensen ziek. Naast het geven van voedsel en water geven hulporganisaties ook hulp door het verlenen van diensten.
→ Geef twee voorbeelden van diensten die hulporganisaties kunnen geven als Haïti getroffen wordt door een natuurramp.

1

2

- 1p **3** De overheid van Haïti kreeg bij een ramp in 2016 noodhulp uit het buitenland. Hiervan werd 22% gereserveerd voor drinkwater voor de mensen uit het getroffen gebied. Dit was een bedrag van f 275.000,-.
→ Bereken hoeveel de overheid van Haïti in 2016 in totaal heeft ontvangen aan noodhulp.

.....
.....

Het milieu lijdt ook schade na een ramp. Er blijven vaak veel milieu-onvriendelijke producten achter in het puin. De overheid wil dat consumenten meer rekening gaan houden met het milieu.

- 2p **4** Geef in de onderstaande tabel achter elke maatregel aan of die wel of niet zal kunnen leiden tot een toename van de consumptie van milieuvriendelijke producten.
Doe dit met kruisjes.

Maatregel	wel toename	geen toename
Het geven van subsidie op de milieuvriendelijke productie.		
De BTW op de milieuvriendelijke producten verlagen.		
De boeren meer belasting laten betalen voor hun biologische productie.		

Na de ramp doneert Fatum N.V. 1000 voedselpakketten aan Haïti.
De waarde van een pakket was f 35,45 exclusief 2% administratiekosten.

- 2p 5 Bereken hoeveel Fatum N.V. betaald heeft aan de donatie.

.....
.....

Internationale ontwikkelingen

Skinny B.V. is een onderneming in de Verenigde Staten die spijkerbroeken importeert uit landen zoals Nederland en China.

- 1p 6 Hoe wordt de handel van Skinny B.V. met het buitenland genoemd?
A binnenlandse handel
B detailhandel
C internationale handel

- 2p 7 Stel dat er in de Verenigde Staten een nieuwe fabriek wordt opgericht die spijkerbroeken produceert.
→ Leg uit welke invloed dit zal hebben op de economie van de Verenigde Staten.
Gebruik de volgende woorden in je uitleg: *werkgelegenheid* - *koopkracht* - *bestedingen*.

.....
.....
.....

Het gaat heel goed met de productie van spijkerbroeken in de Verenigde Staten. De spijkerbroeken worden ook geëxporteerd.

- 2p **8** Geef in de onderstaande tabel achter elke factor aan of die wel of niet zal kunnen leiden tot een toename van de export van spijkerbroeken uit de Verenigde Staten. Doe dit met kruisjes.

Factoren	wel toename	geen toename
Wisselkoers van de dollar stijgt.		
Goede kwaliteit van Amerikaanse spijkerbroeken.		
Hoge productiekosten van spijkerbroeken in het land waarnaar geëxporteerd wordt.		

- 2p **9** De Verenigde Staten importeert producten uit China. China wordt nog steeds gerekend tot een ontwikkelingsland.
→ Omcirkel in de onderstaande zin de juiste vetgedrukte woorden.

Kenmerken van een ontwikkelingsland zijn onder andere een

hoge / **lage** bevolkingsgroei en een **gelijke** / **ongelijke** inkomensverdeling.

Geld en banken

Met een bankpas kan in winkels betaald worden of er kan geld worden opgenomen bij een geldautomaat. Banken zien dat de consumenten bij hun aankopen steeds vaker kleinere bedragen pinnen. Winkeliers zijn daar heel blij mee.

- 1p 10 Geef een reden waarom winkeliers blij zijn met dit betaalgedrag.

.....

.....

- 2p 11 In 2016 betaalden consumenten gemiddeld f 65,61 met hun bankpas. In 2017 was dat f 54,22.
→ Bereken met hoeveel procent het gemiddelde bedrag dat met de bankpas wordt betaald, gedaald is in 2017 ten opzichte van 2016.
Afronden op 1 decimaal nauwkeurig.

.....

.....

- 1p 12 Is het betalen met een bankpas een vorm van directe ruil of indirecte ruil en waarom?
- A directe ruil, want het geld op je bankrekening wordt gebruikt als betaalmiddel
 - B directe ruil, want het geld op je bankrekening wordt gebruikt als spaarmiddel
 - C indirecte ruil, want het geld op je bankrekening wordt gebruikt als ruilmiddel
 - D indirecte ruil, want het geld op je bankrekening wordt gebruikt als rekeneenheid

- 1p **13** Volgens het Centraal Bureau voor de Statistiek is de inflatie in de laatste twee maanden gestegen.
→ Leg uit wat voor invloed inflatie heeft op de koopkracht van de consument.

.....

.....

Nederland en het buitenland

In Nederland wordt een groot deel van het nationaal inkomen verdiend met de export van goederen en diensten.

Bekijk de onderstaande tabel.

Jaar	waarde export	nationaal inkomen
2015	137 miljard euro	244 miljard euro
2016	292 miljard euro	449 miljard euro
2017	396 miljard euro	556 miljard euro

- 1p **14** Bereken voor 2015 hoeveel procent de exportwaarde is van het nationaal inkomen.

.....

.....

- 1p **15** Noem een protectiemaatregel die Nederland kan nemen om Nederlandse bedrijven zoals, Shell, Philips en Heineken, te beschermen tegen concurrentie uit het buitenland.

.....

.....

Internationale concurrentie kan leiden tot toename van de werkloosheid in Nederland.

Hieronder staan 3 vetgedrukte stappen die nog niet in de juiste volgorde staan.

1. het buitenlandse product is goedkoper dan het Nederlandse product
- 2. de werkloosheid neemt toe**
- 3. minder werk bij de Nederlandse bedrijven**
- 4. er wordt minder van het Nederlandse product verkocht**
5. meer overheidsuitgaven

- 1p **16** Wat is de juiste economische volgorde van de bovenstaande stappen?
- A** 1 – 2 – 4 – 3 – 5
 - B** 1 – 3 – 2 – 4 – 5
 - C** 1 – 4 – 3 – 2 – 5
- 1p **17** Ieder land houdt een overzicht bij waarin alle transacties en geldstromen met het buitenland worden genoteerd. Hoe wordt zo een overzicht genoemd?
- A** een bedrijfsbalans
 - B** een betalingsbalans
 - C** een internationale balans

Nibud is bezorgd!

Het Nibud (Nationaal Instituut voor budgetvoorlichting) maakt zich zorgen om het gebrek aan financiële kennis bij tieners. Het Nibud wil graag verplichte budgetvoorlichting op basis- en middelbare scholen.

- 1p **18** Het Nibud geeft voorlichting aan consumenten over hoe een budgetplan kan worden opgesteld voor de huishouding.

Wat is een budgetplan?

Voor een komende periode een overzicht maken van

- A** bestedingen en uitgaven
- B** inkomsten en uitgaven
- C** ontvangsten en inkomsten

- 1p **19** Waarom zou het Nibud het belangrijk vinden dat een tiener een budgetplan kan opstellen?

.....

.....

- 1p **20** Het Nibud vindt dat het goed is als tieners zakgeld krijgen. Zo kunnen de tieners leren hoe zij met geld moeten omgaan.

In welke categorie uitgaven valt zakgeld voor de ouders?

- A** in incidentele uitgaven
- B** in huishoudelijke uitgaven
- C** in reserveringsuitgaven
- D** in vaste uitgaven

De tabel hieronder laat zien wat tieners op middelbare scholen ongeveer krijgen aan zakgeld in Nederland.

Leeftijd	Zakgeldbedrag (per maand) in €
12 jaar	15 – 20
13 jaar	15 – 20
14 jaar	18 – 20
15 jaar	20 – 22
16 jaar	20 – 25
17 jaar	22 – 26
18 jaar	25 – 30

Bron: Nibud Scholierenonderzoek

- 1p 21 Bereken met behulp van de tabel hoeveel zakgeld een tiener van 16 jaar maximaal per week kan krijgen.

.....

.....

Tip van het Nibud:

Spreek van tevoren af hoe lang uw kind met het zakgeld moet doen en wijk daar niet vanaf. Leer uw kind om minstens 10 procent van zijn/haar zakgeld te sparen. Leg hem/haar de voordelen van sparen versus lenen uit.

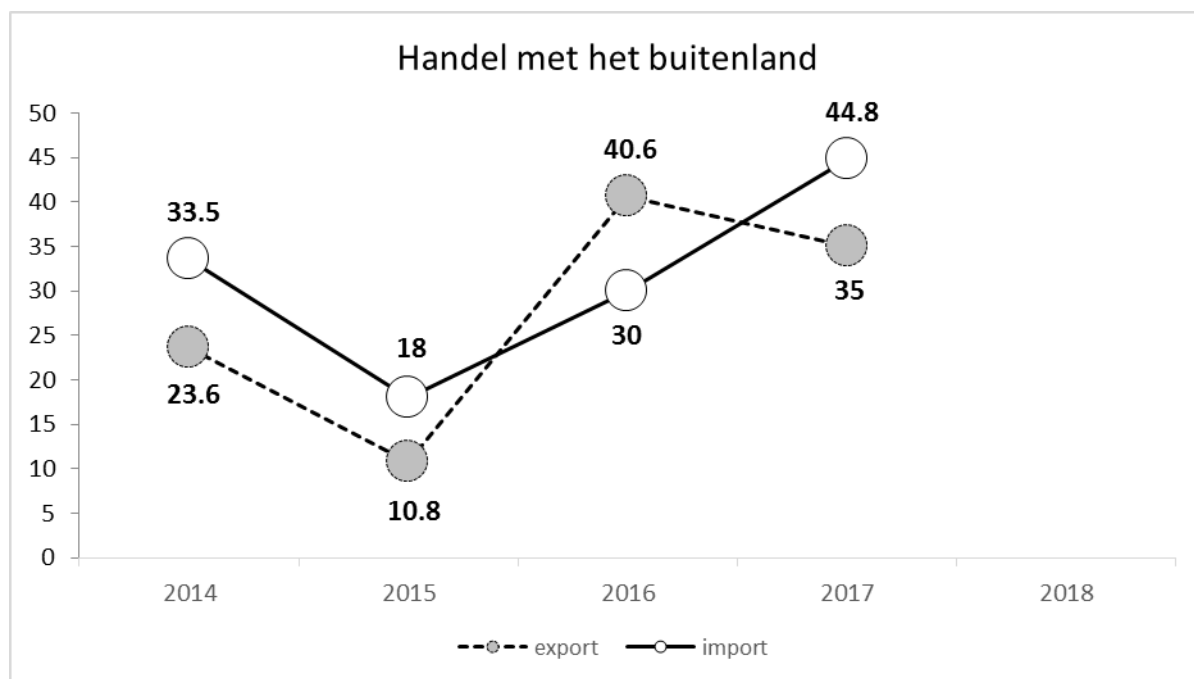
- 2p 22 Noem twee spaarmotieven.

1

2

Buitenland

De Centrale Bank van het land Pana heeft voor een aantal jaren de handel in goederen en diensten met het buitenland in beeld gebracht. Dit beeld ziet er als volgt uit:

- 1p 23 In welk jaar was er sprake van een handelsbalansoverschot voor Pana?
- A 2014
 - B 2015
 - C 2016
 - D 2017

De centrale bank van Pana verwacht dat de export in 2018 met 34 procent zal stijgen ten opzichte van het jaar 2017. De inkoop van het buitenland zal hetzelfde blijven.

- 1p 24 Bereken het bedrag dat de centrale bank van Pana verwacht voor de export in het jaar 2018.

.....

.....

De Centrale Bank van Pana houdt de import en de export van goederen en diensten goed in de gaten. Een lage export van goederen en diensten kan er voor zorgen dat de werkgelegenheid van Pana daalt.

- 2p 25 Leg uit hoe een lage export kan zorgen voor een daling van de werkgelegenheid van Pana.

.....

.....

.....

De overheid van Pana krijgt van de Centrale Bank het advies om de looneisen van de vakbonden in de gaten te houden. Hogere lonen hebben een negatieve invloed op de internationale concurrentiepositie van Pana.

- 3p 26 Maak van de onderstaande tekst een economisch juiste tekst door de juiste vetgedrukte woorden te omcirkelen.

- Door de hogere lonen in de productiesector zullen de loonkosten **dalen / stijgen**.
- Hierdoor zullen de prijzen van de goederen **afnemen / toenemen** met als gevolg dat de internationale concurrentiepositie van Pana zal **verbeteren / verslechteren**.

Auto kopen of leasen?

Stallone leest het volgende in een reclamefolder:
“Tegenwoordig is het leasen (=huren) van een auto zeer populair. In plaats van het kopen van een nieuwe auto willen mensen liever een auto voor een lange of korte periode leasen”.

- 1p 27 De lease-auto is voor de verhuurder een
- A duurzaam consumptiegoed.
 - B duurzaam kapitaalgoed.
 - C niet duurzaam consumptiegoed.
 - D niet duurzaam kapitaalgoed.

Stallone onderzoekt de voordelen en nadelen van het leasen van een auto.

Een voordeel is dat veel kosten al inbegrepen zijn in de prijs. Wat apart betaald moet worden zijn de brandstofkosten voor de auto van f 110,- gemiddeld per maand en de administratiekosten van 5% van de jaarlijkse huurprijs.

- 1p 28 De huurprijs van een klein model Ignis is f 219,- per maand. Dit bedrag van f 219,- is voor Stallone een
- A dagelijkse uitgave.
 - B huishoudelijke last.
 - C reserveringsuitgave.
 - D vaste last.

- 3p **29** Bereken in de onderstaande tabel de totale kosten per jaar voor het leasen van een auto model Ignis.

	Berekening	Bedrag
huurprijs		
brandstofkosten		
administratiekosten		
totaal		

- 1p **30** Geef een nadeel van het leasen van een auto in plaats van het kopen van een auto.

.....

.....

Stallone bekijkt ook de kosten van het kopen van een auto met een persoonlijke lening. Van zijn bank heeft hij een leentabel gekregen voor een persoonlijke lening.

Totaal kredietbedrag	Duur in maanden	Jaarlijkse kosten-percentage	Termijn-bedrag (per maand)	Het totale bedrag
f 15.000	60	6,90%	f 294,87	f 17.692,20
f 10.000	60	7,90%	f 201,01	f 12.060,60
f 5.000	60	10,00%	f 105,17	f 6.310,20

- 1p **31** Als Stallone de Ignis koopt dan bedraagt de prijs f 15.000,-. Dit bedrag gaat hij lenen bij zijn bank.
 → Bereken de totale kredietkosten van deze lening als Stallone een persoonlijke lening afsluit voor de koop van de auto.

.....

- 1p **32** De auto heeft na vijf jaar nog een restwaarde van f 4.500,-.
 → Bereken de jaarlijkse afschrijvingskosten van de koopauto.

.....

Met kindermarketing wordt bedoeld reclame en promotie specifiek voor voedingsmiddelen, gericht op kinderen. Kindermarketing heeft een grote invloed op kinderen bij het kopen van voedingsmiddelen.

- 1p **33** De laatste tijd maakt de consumentenbond zich zorgen over de marketing gericht op kinderen.
Wat wordt verstaan onder marketing?
Alle activiteiten van het bedrijf gericht op het
- A vergroten van de afzet van een product.
 - B maken van een product.
 - C maken van promotie voor een product.
 - D verminderen van de kosten van het bedrijf.
- 1p **34** Er worden door veel voedselabrikanten reclames gemaakt voor ongezonde producten zoals snoepgoed, chips en frisdrank.
→ Geef een mogelijke reden waarom de consumentenbond zich zorgen maakt over de kindermarketing voor ongezonde producten.

.....

.....

1p 35 Bekijk onderstaande afbeelding.

Welke soort reclame wordt afgebeeld in de bovenstaande afbeelding?

- A commerciële reclame
- B actiereclame
- C ideële reclame
- D merkreclame

2p 36 Het koopgedrag van jongeren wordt niet alleen beïnvloed door hun inkomen en het kijken naar reclame.
→ Geef nog twee andere factoren die het koopgedrag van jongeren beïnvloeden.

- 1
- 2

Uit een onderzoek over jongeren is gebleken dat hun gemiddelde maandinkomen er als volgt uitziet.

Zakgeld	f 24,-
Kleedgeld ouders	f 56,-
Bijbaantje	f 136,-
Vakantiewerk	f 38,-
Totaal	f 254,-

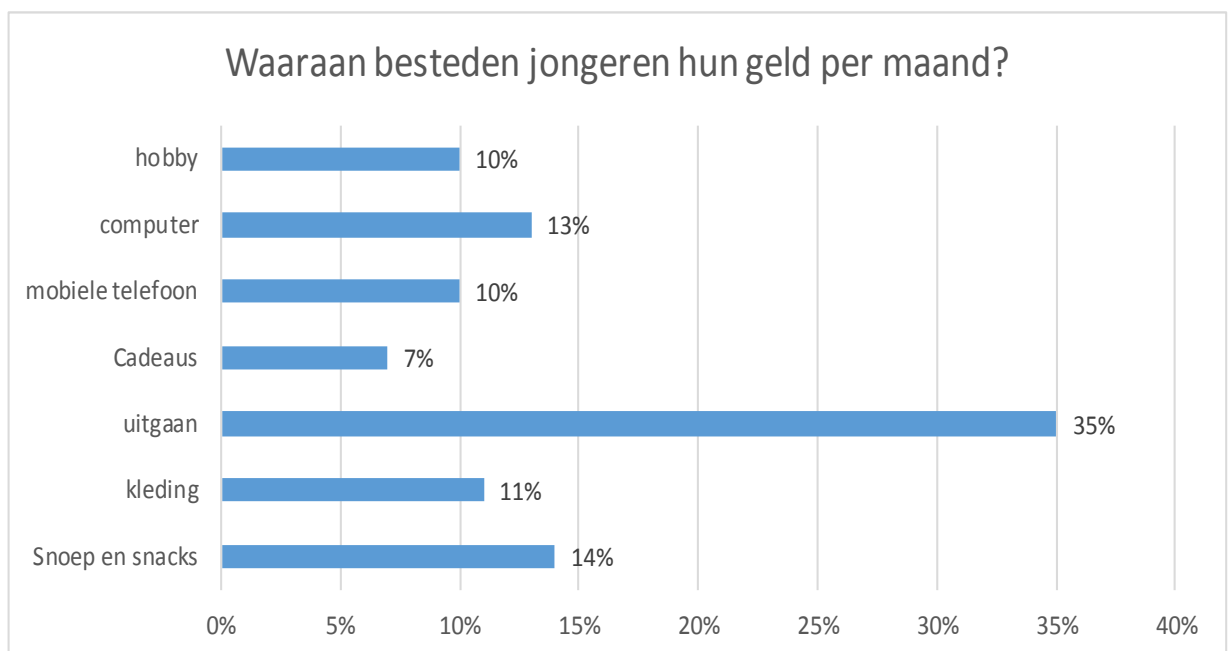
Gebruik bovenstaande tabel bij opgave 37 en 38.

- 2p **37** Bereken hoeveel procent van hun gemiddelde maandinkomen bestaat uit overdrachtsinkomen.

.....

.....

Ook is onderzocht hoe jongeren hun inkomen besteden.

- 2p **38** Bereken hoeveel geld jongeren in een jaar gemiddeld uitgeven aan snoep en snacks.

.....

.....